

ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΝΑΒΡΥΤΩΝ

Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία

<https://www.youtube.com/watch?v=gkdzu8X84fo>

Επιμέλεια: Λαμπρή Μασαλά—Παρασκευή Μπαξεβάνη

WHAT IS HISTORY?

Ηλεκτρονικό Βιβλίο Ιστορίας

**Τεύχος 1: Οι Μεγάλες Επαναστάσεις 18ος—
19ος αι.**

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Η εποχή του Διαφωτισμού

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Εκβιομηχάνιση
- Αστική τάξη
- Εγκυκλοπαίδεια
- Φωτισμένη δεσποτεία

1. Πώς νομίζεις ότι συνδυάζεται ο πίνακας με τον Διαφωτισμό;

.....

.....

.....

B. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Ο 17ος και ο 18ος αιώνας στην Ευρώπη

Η θεαματική αύξηση του πληθυσμού, οι μεταβολές στην αγροτική οικονομία, η ανάπτυξη του εμπορίου και η διαφοροποίηση των διαδικασιών παραγωγής (*εκμηχάνιση*) δημιουργούν ένα μικρό αριθμό επιχειρηματιών, που διαθέτουν κεφάλαια και ένα μεγάλο αριθμό πρώην αγροτών, οι οποίοι καταφεύγουν στις πόλεις, αναζητώντας εργασία.

Οι δύο αυτές ομάδες θα αποτελέσουν τους βασικούς παράγοντες για τη δημιουργία μεγάλων εργοστασίων, δηλαδή για την **εκβιομηχάνιση** της Ευρώπης. Οι μεταβολές αυτές συντελούνται κυρίως στη Μ. Βρετανία το 18^ο αιώνα και το φαινόμενο αυτό είναι η απαρχή της **ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ** που θα κορυφωθεί το 19^ο αι. στη δυτική Ευρώπη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

2. Είσαι ένας από τους εργάτες του εργοστασίου κλωστοϋφαντουργίας της εικόνας. Περιγράψε τη ζωή και τις σκέψεις σου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οι ομάδες της αστικής τάξης (βιομήχανοι, τραπεζίτες, μεγαλέμποροι) ενισχύουν διαρκώς την κοινωνική τους θέση, οι **αριστοκράτες**- με εξαίρεση τη Μ. Βρετανία όπου αρχίζουν να ασχολούνται με νέου τύπου οικονομικές δραστηριότητες - προσπαθούν να διαφυλάξουν τα προνόμιά τους, ενώ οι **αγρότες** - η πλειονότητα του πληθυσμού - και τα **ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα των πόλεων** ζουν σε άθλιες συνθήκες.

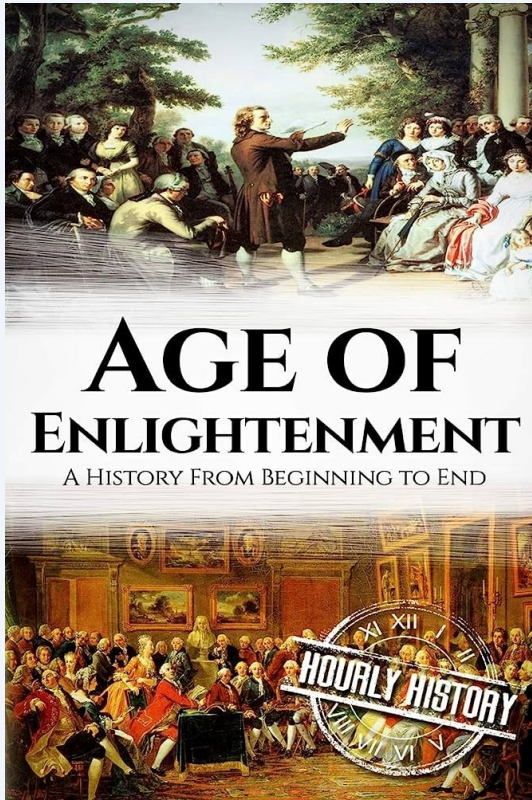

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σε όλα σχεδόν τα κράτη της Ευρώπης ασκείται απόλυτη μοναρχία, δηλ. η εξουσία είναι συγκεντρωμένη στα χέρια του **βασιλιά**. **Εξαίρεση** αποτελεί η Μ. Βρετανία, όπου οι πιέσεις της αριστοκρατίας και των αστών έχουν οδηγήσει στην αναγνώριση **ορισμένων** πολιτικών δικαιωμάτων στα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων (**κοινοβουλευτική μοναρχία**).

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η πρόοδος των φυσικών επιστημών οδηγεί κάποιους διανοούμενους, με εργαλείο τη λογική και το πείραμα, να διατυπώσουν τους φυσικούς νόμους που διέπουν τη λειτουργία του κόσμου. Πρωτοπόροι είναι οι Άγγλοι **Φράνσις Μπέικον** (1561-1626, κάθε επιστημονική θέση επαληθεύεται με το πείραμα), **Τζον Λοκ** (1632-1704, απαράβιαστα τα φυσικά δικαιώματα) και **Ισαάκ Νιούτον** (1642-1727, επαγωγική μέθοδος), καθώς και ο Γάλλος **Ρενέ Ντεκάρτ** (1596-1650, η αμφιβολία είναι δρόμος για τη γνώση).

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

Στα τέλη του 17ου αιώνα πρωτοεμφανίζεται στην Αγγλία ένα πνευματικό και πολιτικό κίνημα, το κίνημα του **Διαφωτισμού**, που θα κορυφωθεί στη Γαλλία το 18^ο αι. και θα εξαπλωθεί σε Ευρώπη και Αμερική.

ΟΙ ΑΡΧΕΣ

Οι διαφωτιστές: απορρίπτουν κάθε **αυθεντία**, προάγουν την **κριτική** κάθε υφιστάμενης γνώσης, αποδέχονται τη **λογική** ως το μόνο ασφαλή τρόπο ερμηνείας του κόσμου και πιστεύουν ότι ο άνθρωπος μπορεί να **προοδεύει** διαρκώς.

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τη θέση των διαφωτιστών ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν **φυσικά δικαιώματα** (ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας απέναντι στον νόμο, ελευθερίας σκέψης, έκφρασης) που δεν μπορεί να τα καταργήσει καμιά εξουσία, την ενστερνίζεται η κοινωνικά ανερχόμενη **αστική τάξη**, προκειμένου να διαμορφώσει τα αναγκαία πολιτικά επιχειρήματα και να διεκδικήσει τη συμμετοχή της στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

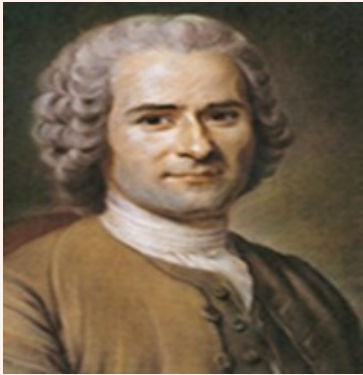
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

3. Φαντάσου ότι είσαι διαφωτιστής αστός και ζεις τον 17^ο αι. στο Λονδίνο.

Πώς θα υπερασπιζόσουν το δικαίωμά σου να κατέχεις μεγάλο αριθμό ακινήτων στο κέντρο της πόλης;

.....
.....
.....
.....

ΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

Ο Ζαν Ζακ Ρουσό

που υποστήριζει ότι η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα.

Ο Σαρλ Λουί ντε Σεκοντά, βαρόνος της Μπρεντ και του **ΜΟΝΤΕΣΚΙΕ** που εισηγείται τη διάκριση των εξουσιών σε εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική.

Ο Τζον Λοκ

που διατυπώνει τη θεωρία του **κοινωνικού συμβολαίου**: από τη μια τα άτομα παραχωρούν ορισμένες ελευθερίες τους προκειμένου να συμβιώσουν και από την άλλη το κράτος εγγυάται αυτή τη συμφωνία.

Οι **Ντενί Ντιντερό** και **Ζαν Μπατιστ Ροντ ντ' Αλαμπερ** που εκδίδουν την **Εγκυκλοπαίδεια**, ένα πολύτομο συλλογικό έργο με τις νέες γνώσεις, ιδέες και αντιλήψεις.

Γκ. Λενονιέ, Ο Ντ' Αλαμπέρ διαβάζει την Εγκυκλοπαίδεια
στο σαλόνι της μαντάμ Ζοφρέν

Οι ιδέες του Διαφωτισμού διαδίδονται πρώτα στα **ανώτερα** -και μορφωμένα- **κοινωνικά στρώματα**, που ανταλλάσσουν απόψεις στα παρισινά σαλόνια και καφέ, πολλές όμως γίνονται δημοφιλείς μέσα από την κυκλοφορία **εκλαϊκευτικών βιβλίων**, τα οποία φέρνουν σε επαφή ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας με τον επιστημονικό λόγο. Σύντομα οι ιδέες αυτές ξεπερνούν τα σύνορα της Γαλλίας και απλώνονται σε ολόκληρη την Ευρώπη, επηρεάζοντας με διάφορους τρόπους την πολιτική πραγματικότητα του 18ου αιώνα: αμερικανική και γαλλική επανάσταση

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - Η Αμερικανική Επανάσταση (1775-1781)

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Κογκρέσο Φιλαδέλφειας
- Διακήρυξη Ανεξαρτησίας
- Συνθήκη Βερσαλλιών (1783)
- Σύνταγμα Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΗΠΑ)

4. Τι δείχνει ο χάρτης;

B. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ:

Από τον Χριστόφορο Κολόμβο στην ίδρυση των 13 πρώτων αποικιών της Αμερικής

Κατά το 17^ο και 18^ο αι. πολλοί κάτοικοι της Ευρώπης - ανάμεσά τους έμποροι, αγρότες, ναυτικοί, τυχοδιώκτες, φυγάδες από την Αγγλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, αλλά και από χώρες όπως η Γερμανία και η Σουηδία μεταναστεύουν – ο καθένας για δικούς του λόγους – στην Αμερική και εγκαθίστανται αρχικά στα ανατολικά παράλια της **Βόρειας Αμερικής**. Εκεί δημιουργούν 13 αποικίες που βρίσκονται κάτω από **αγγλική διακυβέρνηση** - μιας και οι Άγγλοι αποτελούν την πλειονότητα των αποίκων στη βόρεια Αμερική.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

5. Προσπάθησε να φανταστείς τον εαυτό σου ανάμεσα στους ανθρώπους της εικόνας.

Τι σκέφτεσαι;

Γράψε μία παράγραφο με τις σκέψεις ενός ανθρώπου που μεταναστεύει αυτή τη στιγμή.

ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Περίπου **1.000.000** είναι οι κάτοικοι σε αυτές τις αποικίες, από τους οποίους **40.000** τουλάχιστον έχουν έρθει δια της βίας από την Αφρική, και γίνονται σκλάβοι των Ευρωπαίων αποίκων. Η εργασία των σκλάβων συμβάλλει αποφασιστικά στην αύξηση της **αγροτικής παραγωγής και την ακμή του εμπορίου**. Το εμπόριο με τη σειρά του έφερε έναν πιο **αστικό τρόπο ζωής**, με την ίδρυση μεγάλων **πόλεων**. Επίσης τα πρώτα **Πανεπιστήμια** θα γίνουν εστίες διάδοσης των ιδεών του διαφωτισμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

6. Σημείωσε τις διαφορές ανάμεσα στην οικονομία του Βορρά και σε εκείνη του Νότου.

Τι παρατηρείς;

ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΤΟΥ

Στις αποικίες του Νότου ζουν **750.000** κάτοικοι και από αυτούς οι **300.000** είναι Αφρικανοί σκλάβοι, οι οποίοι ζουν σε άθλιες συνθήκες. Οι **μεγάλες πόλεις** είναι λίγες και η οικονομία βασίζεται στις **μεγάλες φυτείες** (καπνού, ρυζιού, βαμβακιού), των οποίων οι ιδιοκτήτες κυριαρχούν στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Όταν οι άποικοι σταμάτησαν να αγοράζουν αγγλικά προϊόντα, η Αγγλία κατάργησε τους περισσότερους φόρους, αλλά διατήρησε τον **φόρο στο τσάι**. Οι άποικοι αντέδρασαν καταστρέφοντας τα αγγλικά φορτία τσαγιού - **«Γιορτή του τσαγιού»** - ενώ σε αντίποινα η Αγγλία αύξησε τους εμπορικούς περιορισμούς στις αποικίες.

The “Tea Party”

7. Να περιγράψεις τη σκηνή και στη συνέχεια να

Φανταστείς ότι είσαι αμερικανός άποικος που συμμετέχει στη «Γιορτή του Τσαγιού».

Φτιάξε ένα σύνθημα:

ΡΟΛΟΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Η Αγγλία ελέγχει όλη την **οικονομική ζωή** των αμερικανικών αποικιών της και έχει το δικαίωμα να επιβάλλει **φόρους** και να αποφασίζει για τις **εισαγωγές** και **εξαγωγές** προϊόντων από τις αποικίες.

Επίσης διορίζει τον **κυβερνήτη** σε κάθε πολιτεία,

Στη **συνέλευση των αποίκων** μόνο ορισμένοι από τους πλουσιότερους αποίκους έχουν το δικαίωμα του **εκλέγειν** και του **εκλέγεσθαι**.

Οι άποικοι δεν εκπροσωπούνται κατά κανένα τρόπο στο **Αγγλικό Κοινοβούλιο**.

Όταν η Αγγλία απαγορεύει στους αποίκους την εκμετάλλευση του Καναδά και της Φλόριντα και τους επιβάλλει νέους φόρους, οι σχέσεις μητρόπολης

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (1776)

Οι άποικοι συνειδητοποιούν τα κοινά τους στοιχεία και γεννιέται η **αμερικανική εθνική συνείδηση**, δημιουργείται το αμερικανικό έθνος. Το **Κογκρέσο** (συνέλευση) της Φιλαδέλφειας ψηφίζει τη **Διακήρυξη** της Ανεξαρτησίας (4 Ιουλίου 1776) που συντάσσεται από τους **Τόμας Τζέφερσον** (Thomas Jefferson) και **Βενιαμίν Φραγκλίνο** (Benjamin Franklin) και απηχεί τις ιδέες του Διαφωτισμού.

Θωμάς Τζέφερσον.

Σημαίνει την οριστική ρήξη των αποικιών με την Αγγλία.

Διάβασε την παρακάτω πηγή και σημείωσε ποιο, κατά τη γνώμη σου, είναι το σημαντικότερο σημείο στη Διακήρυξη

«Θεωρούμε ως αλήθειες αυταπόδεικτες ότι όλοι οι άνθρωποι πλάστηκαν ίσοι, ότι προικίστηκαν από τον Δημιουργό τους με μερικά अपαραράγραπτα δικαιώματα, όπως αυτά της ζωής, της ελευθερίας και της αναζήτησης της ευτυχίας. Για να εξασφαλιστούν αυτά τα δικαιώματα, καθιερώθηκαν οι κυβερνήσεις των ανθρώπων, αντλώντας τη δίκαιη εξουσία τους από τη συγκατάθεση των κυβερνωμένων. Όποτε οποιαδήποτε μορφή διακυβέρνησης έρθει σε αντίθεση με αυτές τις αρχές, είναι δικαίωμα του λαού να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να καθιερώσει νέα κυβέρνηση βασισμένη σε αυτές τις αρχές και οργανωμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να θεωρείται από τον λαό πιο αποτελεσματική για την εξασφάλιση της ευτυχίας των πολιτών».

Προοίμιο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, 4 Ιουλίου 1776. <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Ο Αμερικανός, ένας νέος άνθρωπος

Ποιος είναι λοιπόν ο Αμερικανός, αυτός ο νέος άνθρωπος;

Ένα μίγμα Άγγλου, Σκοτσέζου, Γάλλου, Ολλανδού, Γερμανού και Σουηδού. Από αυτή την ανάμειξη γεννήθηκε μια νέα ανθρώπινη ράτσα, αυτή που ονομάζουμε Αμερικανούς.

Είναι Αμερικανός εκείνος ο οποίος, αφήνοντας πίσω του τις παλιές προκαταλήψεις και συνήθειες, δέχεται νέες απόψεις από το νέο τρόπο ζωής που αποδέχτηκε, από τη νέα κυβέρνηση στην οποία υπακούει και από τη νέα τάξη που κατέχει.

Ο Αμερικανός είναι ένας άνθρωπος που ενεργεί σύμφωνα με τις νέες αρχές. Έχει νέες ιδέες και απόψεις

*Από το βιβλίο του Έκτορα Σαιν Τζων Κρέβεκερ
(Hector Saint John de Crevecoer, 1700-1786),
Επιστολές ενός Αμερικανού αγρότη.*

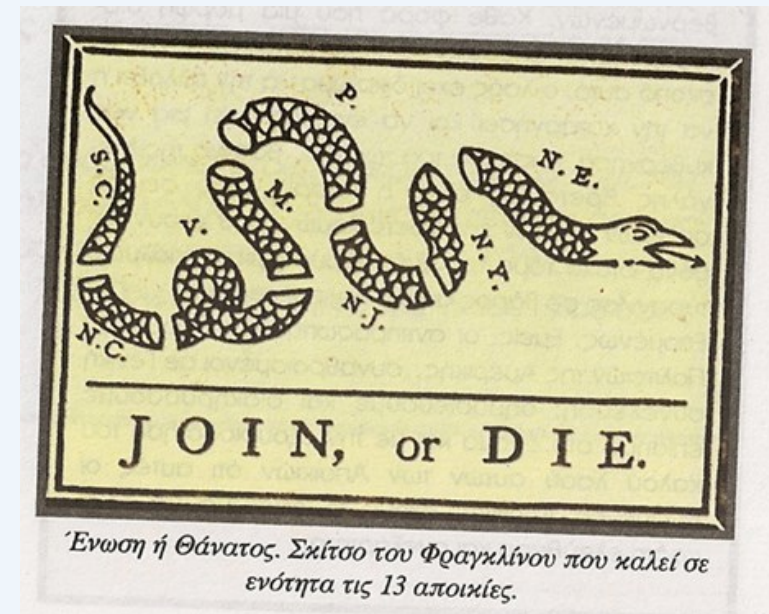
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

8. Ποιες ιδιότητες αποδίδει ο συγγραφέας στους Αμερικανούς & πώς τους διαφοροποιούν αυτές από τους άλλους λαούς;

.....
.....

Ο πόλεμος της Ανεξαρτησίας

Ο πόλεμος που ακολουθεί είναι γνωστός ως **αμερικανική επανάσταση** ή **πόλεμος της ανεξαρτησίας**. Οι Αμερικανοί έχουν αρχιστράτηγο τον **Τζόρτζ Ουασιγκτον** (George Washington), ο οποίος εκμεταλλεύεται τις **αντιθέσεις** των ευρωπαϊκών δυνάμεων που επιδιώκουν τον περιορισμό της αγγλικής αποικιοκρατίας. Η ήττα των Άγγλων στη **μάχη του Γιόρκταουν** (**Yorktown**-Οκτώβριος 1781) σημαίνει και το τέλος του πολέμου.

9. Σε ποιους απευθύνεται ο Φραγκλίνος; Τι μήνυμα τους στέλνει;

Από τις ιστορικές σου γνώσεις ποιο άλλο ιστορικό γεγονός σου θυμίζει;

Το **σύνταγμα των ΗΠΑ** (1787) ανακηρύσσει τη χώρα **ένωση (Ομοσπονδία) πολιτειών** και βασίζεται στην αρχή της **διάκρισης των εξουσιών**:

(α) η **κεντρική κυβέρνηση** αποφασίζει για την οικονομία, την άμυνα και την εξωτερική πολιτική, ενώ **οι πολιτείες** ρυθμίζουν μόνες τους ζητήματα τοπικής αυτοδιοίκησης, δικαιοσύνης, εκπαίδευσης και αστυνόμευσης,

(β) η **νομοθετική εξουσία** ασκείται από το **Κογκρέσο** και όλες οι πολιτείες εκπροσωπούνται στη μεν **Γερουσία** από δύο γερουσιαστές, στη δε **Βουλή των Αντιπροσώπων** από αριθμό βουλευτών ανάλογο με τον πληθυσμό τους,

(γ) η **εκτελεστική εξουσία** ασκείται από τον **Πρόεδρο** που εκλέγεται κάθε τέσσερα χρόνια από **εκλέκτορες** και μπορεί να επανεκλεγεί μόνο μία φορά και

(δ) η δικαστική εξουσία είναι ανεξάρτητη και αιρετή.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Η Γαλλική Επανάσταση

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Συνέλευση των τάξεων
- Εθνική συνέλευση
- «Όρκος του Σφαιριστηρίου»
- Συντακτική συνέλευση
- Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη

Β. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Τον 18^ο αιώνα στη γαλλική κοινωνία οι άνθρωποι κατατάσσονται σε τρεις τάξεις:

(α) τον κλήρο (0,5% του πληθυσμού),

(β) τους ευγενείς (1,5% του πληθυσμού) και

(γ) την τρίτη τάξη (98% του πληθυσμού) που την αποτελούν οι αστοί, οι αγρότες και οι εργάτες.

Οι δύο πρώτες τάξεις δεν φορολογούνται, ενώ η τρίτη τάξη πληρώνει το σύνολο των φόρων.

Η κατάσταση αυτή δημιουργεί δυσaráσκεια, αφενός στη αστική τάξη, η οποία, αν και δεσπάζει στην οικονομία, είναι αποκλεισμένη από τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων, και αφετέρου στους αγρότες και τους εργάτες, επειδή η καθημερινότητά τους είναι εξαιρετικά δύσκολη και επιδεινώνεται συνεχώς.

10. Αφού περιγράψεις τα πρόσωπα που απεικονίζονται, σκέψου σε ποια κοινωνική τάξη ανήκουν και προσπάθησε να εξηγήσεις το συμβολισμό της γκραβούρας

Αρχικά, ο **βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ**, φαίνεται να υποχωρεί. Ο υπουργός Οικονομικών του βασιλείου τον παροτρύνει να δεχτεί αλλαγές στη φορολογία. Ωστόσο, ο βασιλιάς απολύει τον υπουργό του και ετοιμάζει κρυφά στρατό για να διαλύσει τις εξεγέρσεις και τη σύγκληση της **Συνέλευσης των Τριών Τάξεων**.

Όταν γίνονται γνωστές οι παρασκηνιακές κινήσεις του βασιλιά, οι πολίτες οργίζονται ακόμη περισσότερο και ένα οργισμένο και άτακτο πλήθος αρχίζει τις λεηλασίες και τις καταστροφές στις βασιλικές αποθήκες και στην πρωτεύουσα.

ΣΚΙΤΣΟ (1786 ΠΕΡΙΠΟΥ) ΠΟΥ ΣΑΤΙΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1780. Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΙΣΤ ' ΚΑΙ Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΑΔΕΙΑ ΣΕΝΤΟΥΚΙΑ, ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΦΕΥΓΟΥΝ ΦΟΡΤΩΜΕΝΟΙ ΜΕ ΤΣΟΥΒΑΛΙΑ ΧΡΗΜΑΤΑ.

11. Γράψε έναν φανταστικό διάλογο ανάμεσα στον Βασιλιά και τον υπουργό του. Τι λένε μεταξύ τους;

.....
.....

Η 14^Η ΙΟΥΛΙΟΥ αποτελεί σήμερα εθνική γιορτή των Γάλλων..

Ο λαός του Παρισιού καταλαμβάνει τη Βαστίλη, τόπο φυλάκισης και βασανιστηρίων στις 14 Ιουλίου 1789, με όποια μέσα είχε—αγροτικά εργαλεία, όπλα. Ένα σημαντικό τμήμα των βασιλικών στρατευμάτων έχει πάει με το μέρος των επαναστατών.

Γράμμα του Καμίλ ντε Μουλέν στον πατέρα του.

«Μετά την επίθεση που σάρωσε τη Βαστίλη πίστευαν ότι τα στρατεύματα που είχαν στρατοπεδεύσει γύρω από το Παρίσι θα έκαναν επίθεση στην πόλη και γι' αυτό κανένας δεν κοιμήθηκε. Το βράδυ αυτό όλοι οι δρόμοι φωτίζονταν. Έριξαν στους δρόμους καρέκλες, τραπέζια, βαρέλια και οδοφράγματα ολόκληρα για να εμποδίσουν την κίνηση των ιππέων. Αυτή τη νύχτα φύλαγαν το Παρίσι 70.000 οπλισμένοι άνδρες ...»

12. Ποιος μπορεί να ήταν ο Καμίλ ντε Μουλέν; Μπορείς να μαντέψεις εναντίον ποιων πολεμούσε;

Σε αυτό το κλίμα, η Συντακτική συνέλευση ανακοινώνει την κατάργηση των προνομίων (4 Αυγούστου 1789) και ψηφίζει τη **Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (26 Αυγούστου 1789)**, που είναι βασισμένη στις αρχές του Διαφωτισμού.

Ο βασιλιάς αναγκάζεται να αποδεχτεί αυτές τις αποφάσεις μετά την κατάληψη των ανακτόρων των Βερσαλλιών από τον επαναστατημένο λαό (5 Οκτωβρίου 1789).

Άρθρο 1 - Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι, με ίσα δικαιώματα. Κοινωνικές διακρίσεις γίνονται μόνο με γνώμονα το κοινό συμφέρον.

Άρθρο 2 - Σκοπός κάθε πολιτικής ένωσης αποτελεί η διατήρηση των φυσικών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στη βία.

Άρθρο 3- Το Έθνος είναι η αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Καμία ομάδα ανθρώπων και κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το Έθνος.

Άρθρο 4 - Ελευθερία σημαίνει το να μπορεί να πράξει το κάθε άτομο οτιδήποτε δε βλάπτει ένα άλλο άτομο. Έτσι, η άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου θέτει σαν όριο το σημείο εκείνο, από το οποίο αρχίζει η άσκηση των ίδιων δικαιωμάτων για το άλλο άτομο. Το όριο αυτό δεν καθορίζεται παρά μόνο από το νόμο.

Άρθρο 5 - Ο νόμος μπορεί να απαγορεύσει μόνο ό,τι είναι επιζήμιο για την κοινωνία. Ό,τι δεν απαγορεύεται από το νόμο θεωρείται επιτρεπτό και δεν μπορεί σε κανέναν να επιβληθεί να κάνει κάτι που δεν ορίζεται από το νόμο.

Άρθρο 6 - Ο νόμος αποτελεί έκφραση της κοινής βούλησης. Όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα, προσωπικά ή με αντιπροσώπους τους, να μετέχουν στη θέσπισή του. Ο νόμος πρέπει να είναι ο ίδιος για όλους, ανεξάρτητα αν προστατεύει ή τιμωρεί.

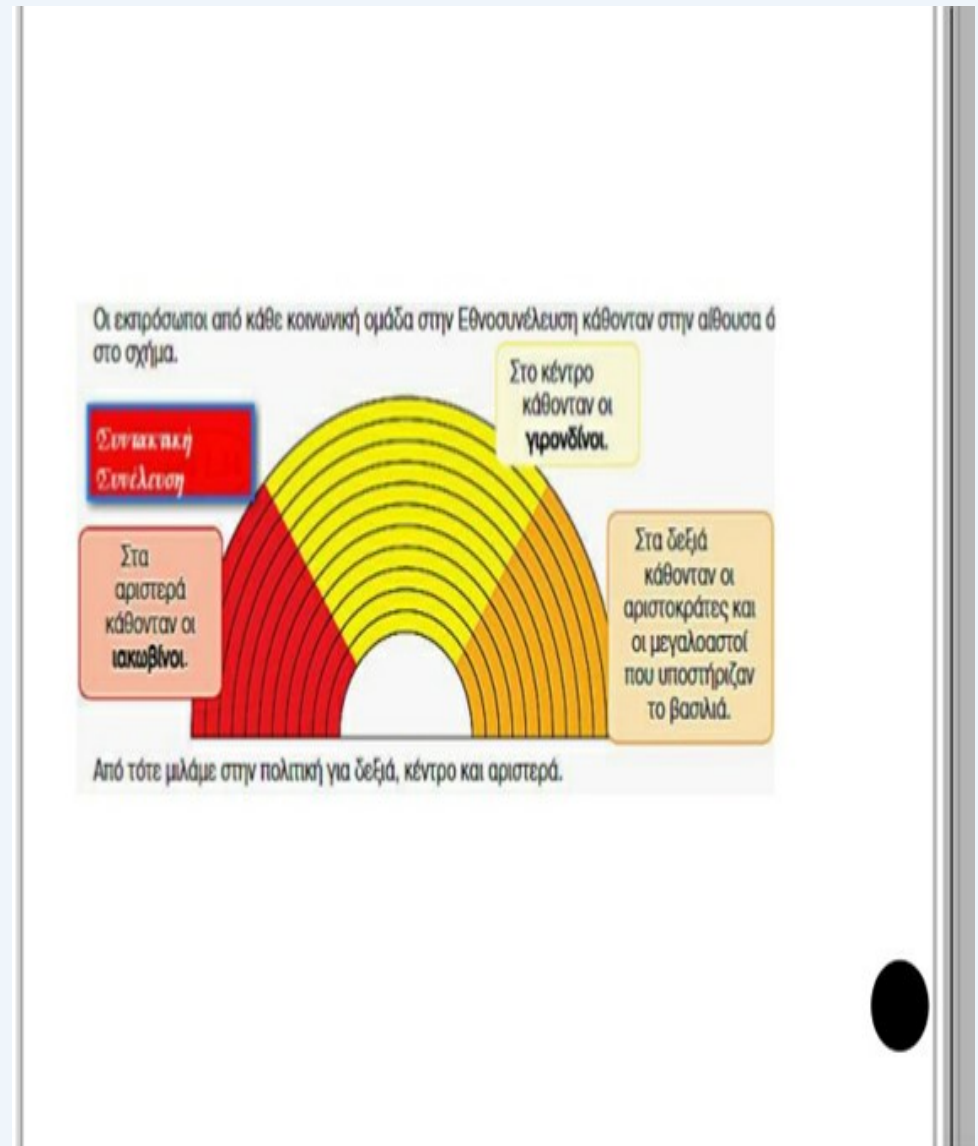
Στο μεταξύ στη Συντακτική συνέλευση, έχουν διαμορφωθεί τρία πολιτικά ρεύματα, τα οποία παίρνουν τα ονόματά τους από το σημείο όπου κάθονται οι υποστηρικτές τους στην αίθουσα των συνεδριάσεων:

(α) η **δεξιά**, που δεν επιθυμεί περαιτέρω μεταβολές του παλαιού καθεστώτος,

(β) το **κέντρο**, που αποδέχεται τη διατήρηση της μοναρχίας αλλά με την παράλληλη συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη των αποφάσεων και

(γ) η **αριστερά**, που οραματίζεται ένα πολίτευμα παρόμοιο με το αμερικανικό.

Συγχρόνως, λόγω της δυναμικής συμμετοχής ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων στις πολιτικές εξελίξεις, και εκτός της Συντακτικής, δρουν αρκετές **πολιτικές οργανώσεις (λέσχες)**. Δύο από αυτές τις λέσχες, των **Ιακωβίνων** και των **Κορδελιέρων**, κινητοποιούν μεγάλο αριθμό πολιτών με φυλλάδια και εφημερίδες.

Το 1791 η **Συντακτική συνέλευση** ψηφίζει το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας εγκαθιδρύοντας το πολίτευμα της Συνταγματικής Μοναρχίας.

Το **έθνος** ανακηρύσσεται κυρίαρχο και ως νομοθετικό σώμα ορίζεται η Νομοθετική συνέλευση (Βουλή) που θα προκύψει από εκλογές, όπου δικαίωμα ψήφου θα έχουν μόνο όσοι κατέχουν περιουσία και πληρώνουν φόρους.

Η **εκτελεστική εξουσία** ανατίθεται στον **βασιλιά** και **έξι υπουργούς**, ενώ η δικαστική εξουσία κηρύσσεται ανεξάρτητη. Επίσης, λόγω των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων, η επανάσταση (α) εθνικοποιεί την περιουσία του κλήρου για να προχωρήσει στην έκδοση χαρτονομίσματος και οι κληρικοί γίνονται λειτουργοί του κράτους, (β) καταργεί τις συντεχνίες και (γ) απαγορεύει τις απεργίες. Οι ρυθμίσεις αυτές δεν γίνονται αποδεκτές ούτε από την εκκλησία ούτε από τον βασιλιά.

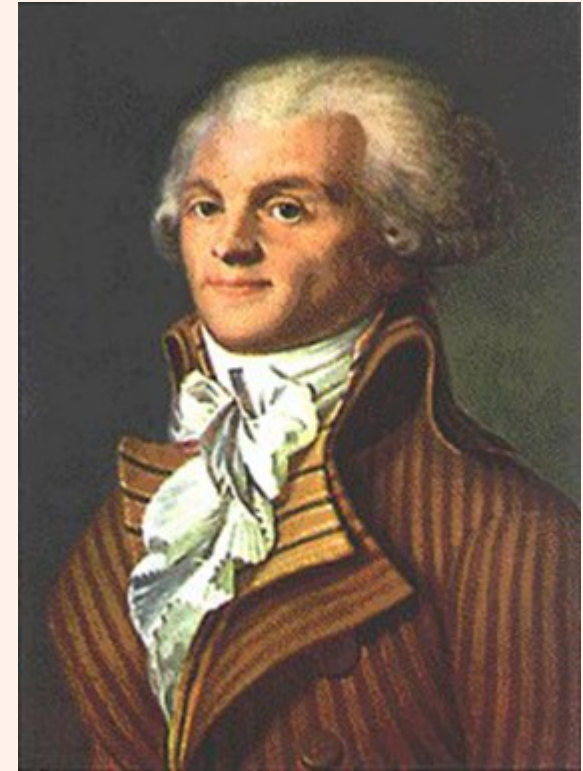
13. Να εξηγήσεις γιατί είναι σημαντική η διάκριση των εξουσιών σε ένα σύνταγμα

Η **γκιλοτίνα (guillotine)**, λαιμητόμος ή καρμανιόλα είναι μηχανικό όργανο που εφευρέθηκε από το γιατρό δρ Ζοζέφ Γκιγιωτέν (Guillotin 1738-1814), ο οποίος στην Εθνοσυνέλευση 1789 πρότεινε πρώτος τη χρήση της. Χρησιμοποιήθηκε σε πολλές χώρες για τον αποκεφαλισμό των καταδικασμένων σε θάνατο εξασφαλίζοντας έναν "ανώδυνο θάνατο". Ο αποκεφαλισμός γινό-

ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΟΣ

Δεσπόζουσα ηγετική μορφή της Γαλλικής Επανάστασης, Ιακωβίνος, ριζοσπάστης, θερμός επαναστάτης, γοητευτικός ρήτορας, από υπερασπιστής του γαλλικού λαού μετατρέπεται σε αιμοσταγή δικτάτορα

Η Συμβατική Συνέλευση 1792- 1794 αναδεικνύεται από όλους τους Γάλλους εκλογείς, συγκροτεί δύο επαναστατικές επιτροπές (**Δημόσιας Σωτηρίας** και **Γενικής Ασφάλειας**), καθώς και πολλά επαναστατικά δικαστήρια, με στόχο την καταστολή των αντεπαναστατικών κινήσεων.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η κυβέρνηση των Ορεινών (ριζοσπάστες Ιακωβίνοι), με επικεφαλής το Ροβεσπιέρο:

Καταργεί τη μοναρχία (21 Σεπτεμβρίου 1792) και εγκαθιδρύει, για πρώτη φορά στην Ευρώπη, το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας.

Καταδικάζει σε θάνατο δια αποκεφαλισμού (1793) τους βασιλείς

Αποφασίζει τη συνέχιση του πολέμου, για να καταληφθούν εδάφη στο Βέλγιο και στις όχθες του ποταμού Ρήνου και αναδιοργανώνει το στρατό.

Υιοθετεί ένα νέο ημερολόγιο που άρχιζε να μετρά από το έτος Ι της Δημοκρατίας (1793).

Επίσης προχωρά

στην εκτέλεση 40.000 ανθρώπων (περίοδος τρομοκρατίας= πολίτες αντιφρονούντες, βασιλόφρονες, μετριοπαθείς, αναρχικοί, κλέφτες, ύποπτοι, άνδρες, γυναίκες, ακόμη και παιδιά καταδικάζονται με συνοπτικές διαδικασίες).

Ο Ροβεσπιέρος βρίσκεται στο στόχαστρο εξαιτίας των ακραίων μέτρων του και η Συμβατική συνέλευση αποφασίζει την εκτέλεσή του μαζί με 20 συνεργάτες του (28 Ιουλίου 1794).

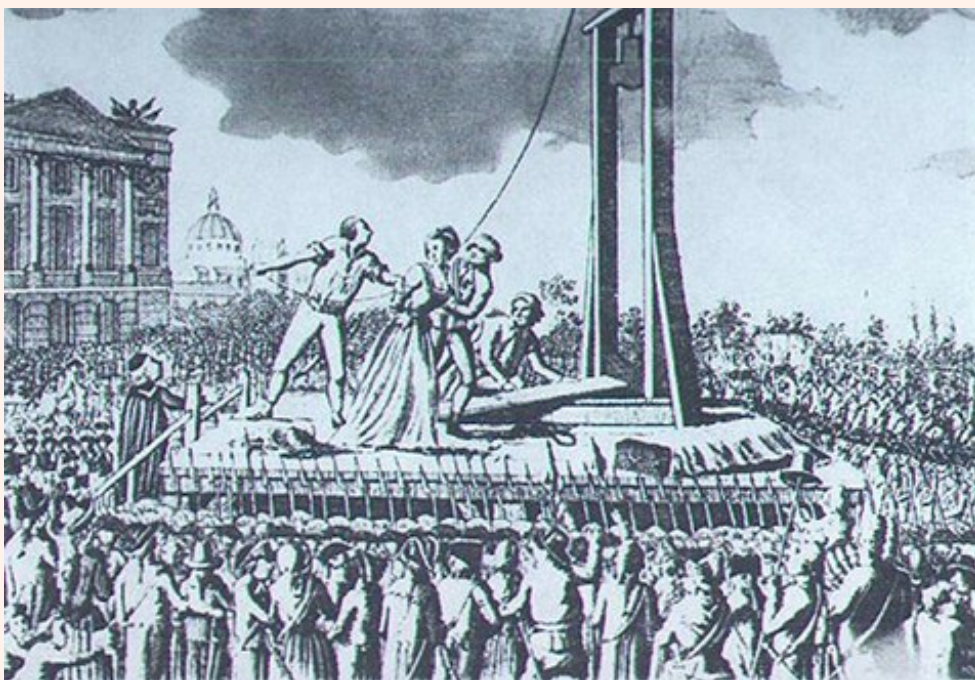

14. Να σχολιάσεις τις παρακάτω ρήσεις του Ροβεσπιέρου:

«Ο Τρόμος δεν είναι τίποτα άλλο παρά η άμεση, αυστηρή και ανελαστική Δικαιοσύνη».

«Οίκτος για τους εχθρούς της Δημοκρατίας ισοδυναμεί με προδοσία της Δημοκρατίας».

.....
.....

15. Να φανταστείς τα τελευταία λόγια του Λουδοβίκου 16^{ου}.

«.....
.....
.....»

16. Τι μπορεί να λέει η Μαρία-Αнтуανέτα όταν οδηγείται στη γκιλοτίνα;

«.....
.....»

17. Να περιγράψεις τη λαϊκή εικόνα. Ποιοι παρίστανται; Πώς νιώθουν;

.....
.....

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟ

Μετά την εκτέλεση του Ροβεσπιέρου, ο έλεγχος της Συμβατικής συνέλευσης περνά στα χέρια των μετριοπαθών, οι οποίοι καταργούν τα περισσότερα από τα ριζοσπαστικά μέτρα των Ορεινών. Η επανάσταση επιστρέφει στις αρχικές της θέσεις, ενώ ψηφίζεται και νέο σύνταγμα (1795) που αναθέτει την εκτελεστική εξουσία σ' ένα πενταμελές συμβούλιο, το Διευθυντήριο.

Το **Διευθυντήριο** ζητά τη στήριξη των στρατηγών που είχαν αναδειχθεί στα χρόνια της επανάστασης.

Την εξουσία καταλαμβάνει, με τη συγκατάθεση του Διευθυντηρίου (9 Νοεμβρίου 1799), ο **Ναπολέων Βοναπάρτης**, ο πιο λαοφιλής, ο πιο ικανός, αλλά και ο πιο φιλόδοξος από τους Γάλλους στρατηγούς.

Ζ.Α. Νταβίντ, Ο Ναπολέων διασχίζει τις Άλπεις.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ 12 - 13: Η Βιομηχανική Επανάσταση

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Εκβιομηχάνιση
- Βιομηχανική επανάσταση
- Καπιταλισμός
- Οικονομικός φιλελευθερισμός
- Ολιγοπώλια - μονοπώλια
- Σοσιαλισμός- Μαρξισμός
- Διεθνής Ένωση Εργατών

18. Τι παρατηρείτε σε αυτές τις δύο εικόνες;

Η **εκβιομηχάνιση**, με κύριους πόλους την υφαντουργία και τη μεταλλουργία, ξεκίνησε στο **Ηνωμένο Βασίλειο** στα τέλη του 18^{ου} αιώνα.

Βασικά χαρακτηριστικά αυτών των πρώτων βιομηχανιών ήταν **(α)** η εκτεταμένη χρήση **νέων τεχνικών μέσων** που περιόριζαν τη χειρωνακτική εργασία αυξάνοντας την παραγωγή και μειώνοντας το κόστος των προϊόντων,

(β) η αξιοποίηση **νέων μορφών ενέργειας**,

(γ) η εφαρμογή **καινοτομιών** στη μεταλλουργία,

(δ) η συγκέντρωση των εργαζομένων στα **εργοστάσια** και

(ε) οι υψηλοί **ρυθμοί ανάπτυξης**.

Στις αρχές του 19ου αιώνα το φαινόμενο άρχισε να επεκτείνεται, αρχικά στη δυτική Ευρώπη και αργότερα στον υπόλοιπο κόσμο, οδηγώντας στη μετάβαση από την **αγροτική-χειροτεχνική** στη **βιομηχανική οικονομία** και προκαλώντας οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές **μεταβολές**, οι οποίες υπήρξαν τόσο σημαντικές που οι ιστορικοί τις ονόμασαν **βιομηχανική επανάσταση**.

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η εκβιομηχάνιση από το Ηνωμένο Βασίλειο εξαπλώθηκε στη βόρεια Γαλλία, στο Βέλγιο και στη βόρεια Ιταλία, χάρη στην αδιάκοπη πρόοδο των **παραδοσιακών βιομηχανιών** σε νέες περιοχές της Ευρώπης αλλά και στις ΗΠΑ.

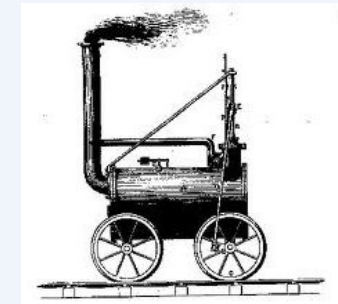
Τότε, νέοι βιομηχανικοί κλάδοι που συνδέονταν με την **επιστημονική έρευνα** έγιναν πρωτοπόροι, ενώ η **χημεία** πέρασε από τους χώρους των εργαστηρίων στη μαζική παραγωγή. Επαναστατικές επιστημονικές ανακαλύψεις γέννησαν την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων **συνθετικών βαφών, λιπασμάτων, πλαστικών και εκρηκτικών υλών**, καθώς και την ανάπτυξη των **βιομηχανιών φαρμάκων, ψυγείων, φωτογραφικών και κινηματογραφικών ειδών**.

Στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα πάλι, ο **ηλεκτρισμός** αποτέλεσε την κυριότερη καινοτομία τόσο ως πηγή ενέργειας για τους ηλεκτρικούς κινητήρες όσο και ως μέσο φωτισμού, καθώς άρχισε να αντικαθιστά το φωταέριο και τις λάμπες πετρελαίου. Αυτή την εποχή επινοήθηκαν ο **ηλεκτρικός λαμπτήρας πυρακτώσεως**, καθώς και οι μέθοδοι της μετατροπής της ενέργειας των υδάτων σε **ηλεκτρική ενέργεια** και της μεταφοράς της σε μεγάλες αποστάσεις.

Οι πρόοδοι στις συγκοινωνίες και στις επικοινωνίες επίσης, επιτάχυναν τη βιομηχανική ανάπτυξη.

Το 1825 ο Άγγλος μηχανικός **Στίβενσον (Stephenson)** κίνησε την πρώτη **ατμάμαξα** στη σιδηροδρομική γραμμή Λίβερπουλ-Μάντσεστερ. Ξεκίνησε, έτσι, μια διαδικασία συνεχών βελτιώσεων του **σιδηροδρόμου**, που έφτασε μέχρι την κατασκευή των **ηλεκτροκίνητων τραμ** και των **αστικών υπόγειων ηλεκτρικών σιδηροδρόμων** (μετρό).

Η χρησιμοποίηση της **ατμομηχανής** για την κίνηση στη θάλασσα, από την άλλη, οδήγησε στο **σιδερένιο ατμόπλοιο** που αντικατέστησε βαθμιαία το ξύλινο ιστιοφόρο πλοίο, μειώνοντας θεαματικά τον χρόνο και το κόστος των ταξιδιών.

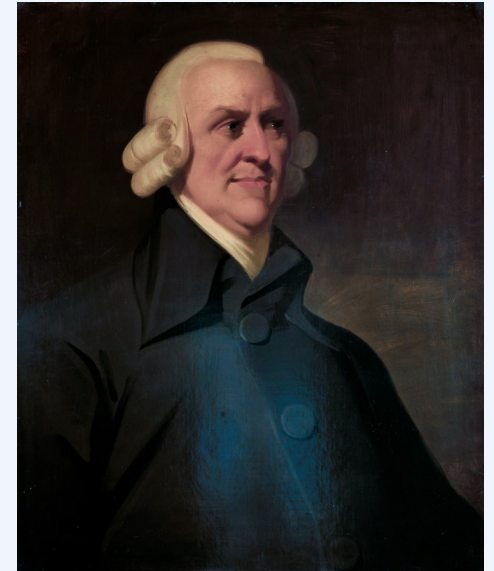
Ο **σιδηρόδρομος** και το **ατμόπλοιο** επομένως, έγιναν τα **σύμβολα** της βιομηχανικής ανάπτυξης. Όμως, η εξέλιξη των **κινητήρων** εσωτερικής καύσης και η ενσωμάτωσή τους σε οχήματα είχε ως αποτέλεσμα και τη δημιουργία του **αυτοκινήτου**, καθώς και των **πρώτων αεροπλάνων**. Παράλληλα, το καύσιμο των κινητήρων (**πετρέλαιο**) άρχιζε να αποκτά μεγάλη αξία και σημασία.

Ενώ συνέβαιναν τα παραπάνω, η επανάσταση των **μέσων μετάδοσης του ήχου** σε μεγάλες αποστάσεις (ηλεκτρικός τηλεγράφος, τηλέφωνο, ασύρματος τηλεγράφος) έκαναν ευκολότερη την **επικοινωνία**.

Ο νέος τρόπος οργάνωσης της οικονομίας ονομάστηκε **οικονομία της ελεύθερης αγοράς** ή **Καπιταλισμός** ή **Κεφαλαιοκρατία**. Ιδεολογική βάση του νέου συστήματος υπήρξε ο **Οικονομικός Φιλελευθερισμός (Adam Smith)**, σύμφωνα με τον οποίο οι επιχειρηματίες είχαν δικαίωμα να πράττουν ό,τι εκείνοι έκριναν αναγκαίο για να κερδίζουν, **αφού το ατομικό συμφέρον θεωρούνταν σημαντικότερο από το κοινωνικό**.

Επίσης, η ανάγκη συγκέντρωσης τεράστιων κεφαλαίων για να ιδρυθούν μεγάλες βιομηχανίες οδήγησε στη **δημιουργία εταιρειών** με τη συμμετοχή **πολλών κεφαλαιούχων**. Το κεφάλαιο αυτών των επιχειρήσεων εκφραζόταν σε **μετοχές** και ο κάθε κεφαλαιούχος -ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία- κατείχε έναν αριθμό μετοχών.

Την ίδια εποχή δημιουργήθηκαν **μεγάλες τράπεζες** που συγκέντρωναν **κεφάλαια**, τα οποία δάνειζαν σε επιχειρηματίες με τόκο. Από την άλλη, η ανάγκη μείωσης του κόστους παραγωγής προκάλεσε **συγχωνεύσεις** και οδήγησε στη δημιουργία **ολιγοπωλίων και μονοπωλίων**, δηλαδή τεράστιων επιχειρήσεων που κατόρθωναν να επικρατήσουν μόνον αυτές στην αγορά, ενώ άρχισαν περιοδικά να ξεσπούν και **οικονομικές κρίσεις**, όποτε η αγορά αδυνατούσε να απορροφήσει την παραγωγή.

Στο πλαίσιο αυτό, άρχισε να αμφισβητείται ο απόλυτος οικονομικός φιλελευθερισμός και να συζητείται η **κρατική παρέμβαση** στην οικονομία.

Τα έντονα **κοινωνικά προβλήματα** γέννησαν μια σειρά από **θεωρίες** οι οποίες, επειδή τόνιζαν την προτεραιότητα του κοινωνικού (social) συμφέροντος έναντι του ατομικού, έγιναν γνωστές με τον γενικό όρο **Σοσιαλισμός**.

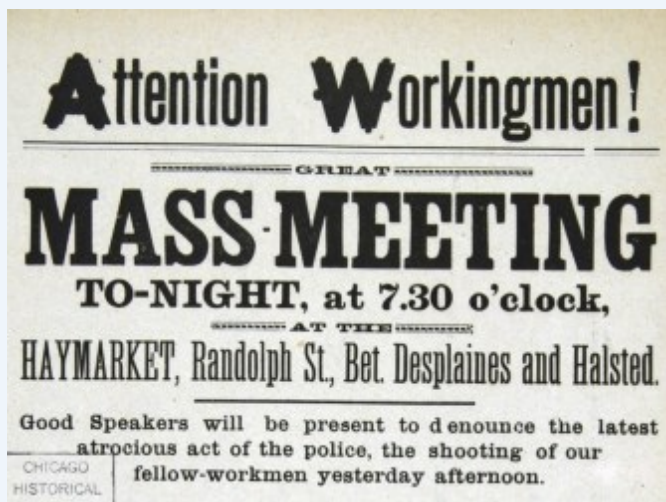
Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα οι Γερμανοί **Καρλ Μαρξ** και **Φρίντριχ Ένγκελς** δημοσίευσαν το **«Κομμουνιστικό Μανιφέστο»** και αργότερα, ο Μαρξ δημοσίευσε **«Το Κεφάλαιο»**, όπου υποστήριξε ότι κύρια αιτία της κοινωνικής αδικίας ήταν το ότι οι αστοί ήταν ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής.

Κατά τον Μαρξ, η **εργατική τάξη** θα έπρεπε να οργανωθεί σ' ένα δικό της **πολιτικό κόμμα**, να ανατρέψει τον καπιταλισμό και να πάρει στα χέρια της τα μέσα παραγωγής, ώστε να δημιουργηθεί μια **νέα κοινωνία** δίχως τάξεις (**αταξική**) και δίχως εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο. Οι θέσεις αυτές έγιναν γνωστές ως **Μαρξισμός**.

Οι άθλιες συνθήκες της ζωής τους έκαναν τους εργάτες να ξεσηκώνονται κατά καιρούς -αυθόρμητα στην αρχή και αργότερα οργανωμένα- διεκδικώντας την **ικανοποίηση των αιτημάτων τους** (π.χ. οκτάωρη εργασία). Κύριος τρόπος διεκδίκησης των εργατικών αιτημάτων ήταν οι **απεργίες**, οι οποίες συχνά καταστέλλονταν βίαια. Την **1η Μαΐου 1886**, μια **εργατική απεργία στο Σικάγο των ΗΠΑ** με αίτημα την καθιέρωση οκτάωρης εργασίας πνίγηκε στο αίμα και έτσι, από το 1890, τα σοσιαλιστικά κόμματα και τα συνδικάτα άρχισαν να γιορτάζουν την **Πρωτομαγιά** ως παγκόσμια μέρα των εργατών.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα πάντως, το εργατικό κίνημα είχε πετύχει **(α) τη μείωση των ωρών εργασίας σε δέκα, (β) τη δημιουργία ταμείων ασφάλισης** που στήριζαν οικονομικά τους εργάτες σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, ασθένειας ή απόλυσης και **(γ) την υπογραφή συλλογικών συμβάσεων εργασίας** με τους εργοδότες που όριζαν τις κατώτερες αμοιβές, προστατεύοντας έτσι σε κάποιο βαθμό τους εργάτες από την υπερεκμετάλλευση.

Το **1864** ιδρύθηκε στο Λονδίνο η πρώτη **Διεθνής Ένωση Εργατών** (πρώτη **Διεθνής**) που διαλύθηκε το 1876 εξαιτίας διαφωνιών μεταξύ των σοσιαλιστών.

Το **1889**, ιδρύθηκε στο Παρίσι η **δεύτερη Διεθνής**, με τη συμμετοχή μόνο πολιτικών κομμάτων που δέχονταν τον μαρξισμό, ενώ τα επόμενα χρόνια δημιουργήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες **σοσιαλιστικά και εργατικά** κόμματα, πολλά από τα οποία επιδίωκαν να ανέλθουν στην κυβέρνηση μέσα από εκλογικές διαδικασίες.

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα τέλος, **οι γυναίκες**, πολλές από τις οποίες είχαν αρχίσει να εργάζονται σε εργοστάσια και επιχειρήσεις και να αποκτούν οικονομική ανεξαρτησία, ξεκίνησαν να διεκδικούν τη **νομική και πολιτική τους χειραφέτηση**.

Το **1903**, η Αγγλίδα **Έμελιν Πάνκχερστ** ίδρυσε την «Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών» που μαχόταν για την παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες, πράγμα που επιτεύχθηκε στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 - Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774)
- Φαναριώτες
- Νεοελληνικός Διαφωτισμός
- Ρήγας - Κοραΐς

19. Να περιγράψεις τη λιθογραφία. Τι συμβολίζει;
Ποιες μορφές αναγνωρίζεις;

.....

.....

.....

Τον 18^{ου} αιώνα, καθώς ενισχύονται οι εμπορικές συναλλαγές της δυτικής Ευρώπης με την Οθωμανική αυτοκρατορία, οι Έλληνες διακρίνονται στο εμπόριο και στη ναυτιλία. Οι **πλοιοκτήτες** μάλιστα, εκμεταλλευόμενοι αφενός τη **ρωσοτουρκική συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774)** και αφετέρου την περιορισμένη παρουσία αγγλογαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο εξαιτίας των ναπολεόντειων πολέμων, αποκτούν τον έλεγχο σημαντικού μέρους του εμπορίου. Έτσι, πόλεις όπως η **Θεσσαλονίκη**, τα **Ιωάννινα**, η **Σμύρνη** και η **Χίος** εξελίσσονται σε σημαντικά **εμπορικά κέντρα**, ενώ ενισχύονται και οι ελληνικές παροικίες (βλέπε γλωσσάριο βιβλίου) στην Ευρώπη.

20. Παρατήρησε τις δυο γκραβούρες (Χίος και Θεσσαλονίκη, γύρω στα 1800) και προσπάθησε να καταγράψεις γιατί οι δύο αυτές πόλεις αποτέλεσαν εκείνον τον καιρό σημαντικά εμπορικά κέντρα.

Οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Στην ανώτερη κοινωνική βαθμίδα βρίσκονται οι **Φαναριώτες**, δηλαδή οι Έλληνες των παλαιών αρχοντικών οικογενειών της Κωνσταντινούπολης που κατοικούν στο Φανάρι, κοντά στο Πατριαρχείο. Εκείνοι, μετά τις σπουδές τους στη Δύση, καταλαμβάνουν συνήθως υψηλές θέσεις στο οθωμανικό κράτος, ενώ κάποιοι διορίζονται και **ηγεμόνες** στις αυτόνομες παραδουνάβιες ηγεμονίες (Μολδαβία, Βλαχία).

Ακολουθούν οι **έμποροι και οι караβοκύρηδες**, οι οποίοι, μετά τη βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης, προσπαθούν να διαδώσουν τις ευρωπαϊκές **νεοτερικές ιδέες** στους συμπατριώτες τους, ιδρύοντας σχολεία στις πατρίδες τους, τυπώνοντας βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες ή χορηγώντας υποτροφίες.

Οι **προεστοί** είναι εκείνοι που διοικούν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες και συγχρόνως συγκεντρώνουν φόρους, τους οποίους αποδίδουν στην οθωμανική διοίκηση. Οι περισσότεροι αποκτούν πολιτική εμπειρία και μεγάλες περιουσίες, ενώ αρκετοί διαθέτουν και κάποια πολιτική επιρροή στους τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους

Από την άλλη, υπάρχουν οι **κλέφτες** και οι **αρματολοί**. Οι **κλέφτες** είναι αγρότες, οι οποίοι είτε αναγκάζονται είτε επιλέγουν να καταφύγουν στα βουνά και επιβιώνουν μέσω της ληστείας. Συχνά έχουν την υποστήριξη των αγροτικών πληθυσμών και δεν είναι λίγοι εκείνοι που υμνούνται στα δημοτικά τραγούδια ως **πρότυπα ανυπότακτης στάσης**. Οι **αρματολοί** πάλι, ανήκουν σε **ένοπλα σώματα** οργανωμένα από την οθωμανική διοίκηση για την τήρηση της τάξης.

Ωστόσο, περισσότερο από το 80% του ελληνικού πληθυσμού το αποτελούν οι **αγρότες**, οι οποίοι καλλιεργούν κρατικά ή ιδιωτικά κτήματα (τσιφλίκια), που ανήκαν σε Τούρκους και σπανιότερα σε Έλληνες, και επιβίωναν δύσκολα. Όσο αναπτύσσονταν το εμπόριο και η ναυτιλία τέλος, αυξανόταν και ο αριθμός των **ναυτών** και άλλων απασχολούμενων σε αυτούς τους τομείς.

21. Στις εικόνες βλέπεις έναν προεστό (αριστερά), έναν κλέφτη (δεξιά) και έναν αρματολό (κάτω δεξιά).

Μπορείς να φανταστείς ποιες θα ήταν οι σκέψεις του καθενός την ημέρα που οι Έλληνες θα πρέπει να πληρώσουν τους φόρους τους στους Οθωμανούς;

Δημοτικά κλέφτικα τραγούδια

Του λαβωμένου κλέφτη

*Και πάρτε το μαχαίρι μου τ' ασημοχάντσερό μου
Και φκιάστε μου το μνήμα μου και φκιάστε το κιβούρι
Νάναι πλατύ, νάναι μακρύ, να πέρνη δυό νομάτους
Να στέκ' ορτός να πολεμώ, να πέφτω, να γιωμίζω.
Και στη δεξιά μου την μεριά αφήστε παραθύρι,
Να μπαινοβγαίνουν τα πουλιά, της άνοιξης τ' αηδόνια.*

22. Πώς φαντάζεσαι τον λαβωμένο κλέφτη;

Χαρακτήρισέ τον, με κριτήριο τα αιτήματά του.

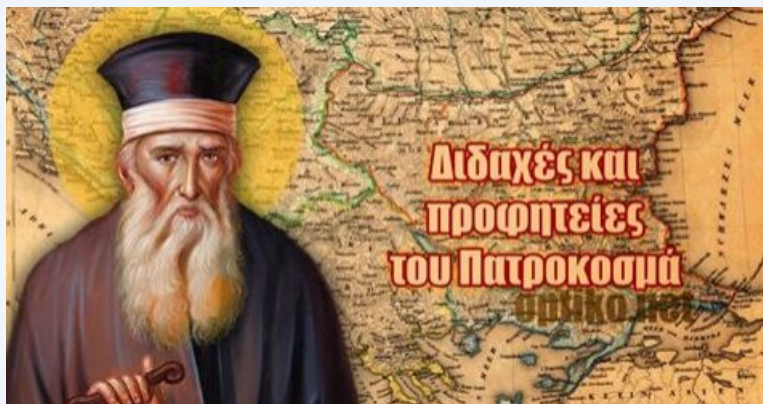
.....
.....

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Με τον **Διαφωτισμό** έρχεται πρώτα σε επαφή ο ελληνισμός των παροικιών, ενώ αργότερα οι έμποροι, καθώς και οι Έλληνες που ταξιδεύουν στην Ευρώπη, γίνονται οι φορείς διάδοσης των ίδιων ιδεών στον ελληνικό χώρο.

Μέσω εκείνων λοιπόν, συνδέεται η **εκπαίδευση** με την ελευθερία και διαμορφώνεται ένα **κίνημα** που αποσκοπεί στην **ιδεολογική προετοιμασία** του αγώνα για την απόκτησή της

Βέβαια, η **ορθόδοξη εκκλησία**, την οποία αναγνωρίζει η οθωμανική διοίκηση ως την ηγεσία όλων των υπόδουλων χριστιανών, εναντιώνεται στη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών ως επικίνδυνων για την ίδια και τον ελληνισμό. Αυτό, όμως, δεν εμποδίζει ορισμένους κληρικούς να υιοθετήσουν διαφωτιστικές αντιλήψεις.

Ο **Κοσμάς ο Αιτωλός** ήταν ελληνορθόδοξος **μοναχός** που είχε κάνει ανώτατες σπουδές στην **Αθωνιάδα Σχολή** του Αγίου Όρους. Το **1759**, με εντολή του πατριάρχη, ξεκίνησε περιοδείες στην **Ελλάδα**, παρακινώντας με θέρμη τους χριστιανούς να ιδρύσουν σχολεία που θα διδάσκουν την ορθοδοξία και επισημαίνοντας τη σημασία της ελληνικής γλώσσας στη διαδικασία απελευθέρωσης του γένους. Ο ίδιος μέσα σε 16 χρόνια ίδρυσε περίπου **200 σχολεία**. Η δράση του συνδέεται με τον παλιότερο **θρησκευτικό ουμανισμό** αλλά και με τον **Διαφωτισμό**.

«Να σπουδάσετε και εσείς, αδελφοί μου, να μανθάνετε γράμματα όσον ημπορείτε. Και αν δεν εμάθατε οι πατέρες, να σπουδάσετε τα παιδιά σας, να μανθάνουν τα ελληνικά, διότι η Εκκλησία μας είνε εις την ελληνικήν. Και αν δεν σπουδάσης τα ελληνικά, αδελφέ μου, δεν ημπορείς να καταλάβης εκείνα όπου ομολογεί η Εκκλησία μας. Καλύτερον, αδελφέ μου, να έχης ελληνικόν σχολείον εις την χώραν σου, παρά να έχης βρύσες και ποτάμια. Και ωσάν μάθης το παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται άνθρωπος. Το σχολείον ανοίγει τας εκκλησίας, το σχολείον ανοίγει τα μοναστήρια».

23. Να συγκρίνετε τα δύο αποσπάσματα - «Διδαχές» του Κοσμά του Αιτωλού (αριστερά) και «Πατερική Διδασκαλία» του Πατριάρχη Άνθιμου (δεξιά). Ποια είναι η θέση τους για το κίνημα του Διαφωτισμού;

.....

«Αδελφοί μη πλανηθείτε εκ της σωτηρίας αυτής οδού, αλλά με γενναιότητα καταπατήστε τις μηχανές του διαβόλου και -νυν εγγύτερον ημίν η σωτηρία-. Κλείστε τ' αυτιά σας και μην δώσετε καμμίαν ακρόασιν εις τας νεοφανείς ταύτας ελπίδας της ελευθερίας ...

Αι νεοφανείς αύται διδασκαλίας, (περί ελευθερίας) ενάντιαι (είναι) εις την θείαν Γραφήν και την αποστολικήν διδασκαλίαν, ακόμη και αν ήτο να σας κάμουν να αποκτήσετε και όλα τα πλούτη του κόσμου, πάλιν πρέπει να είναι μισηταί, ως επινόησις του πονηρού διαβόλου, του αγρυπνούντος δια την ψυχικήν των χριστιανών απώλειαν. Πόσο μάλλον, όπου είναι υποσχέσεις ψευδείς και απατηλαί....

Οι εκπρόσωποι του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

Οι Έλληνες λόγιοι υποστηρικτές του Διαφωτισμού θαυμάζουν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και τον συνδέουν με την ελευθερία μέσω της εκπαίδευσης, για την οποία πιστεύουν ότι θα πρέπει

(α) να θεμελιώνεται στην ενασχόληση με τις θετικές επιστήμες,

(β) να γίνεται στη λαϊκή γλώσσα και

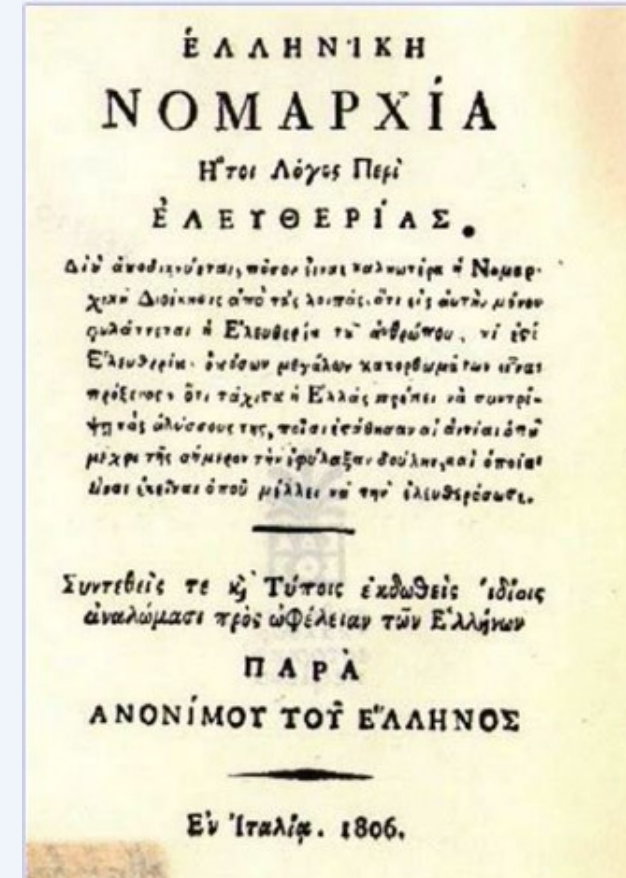
(γ) να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για ελευθερία.

Οι παραπάνω θέσεις δεν είναι όμως καθολικά αποδεκτές. Υπάρχουν και συντηρητικοί λόγιοι, οι οποίοι συνήθως συνδέονται με την εκκλησία, που απορρίπτει τις διαφωτιστικές ιδέες και θεωρούν ότι η εκπαίδευση πρέπει

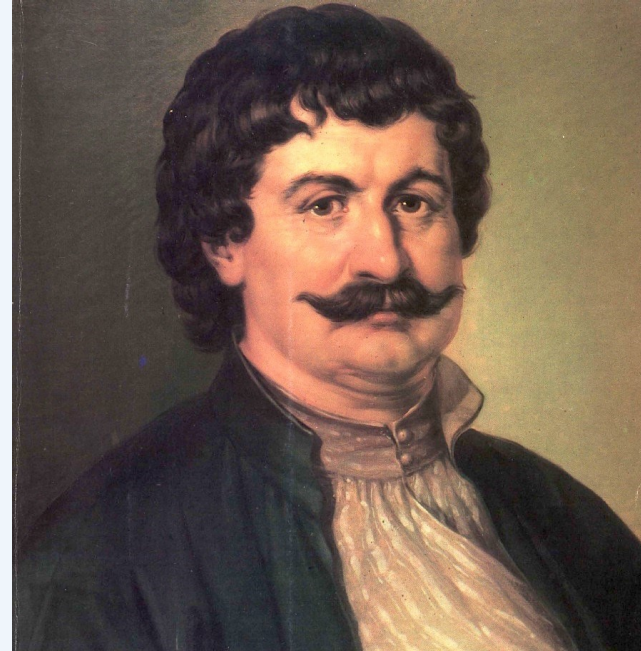
(α) να βασίζεται σε εκκλησιαστικά κείμενα,

(β) να περιορίζεται στη γνωριμία με τη θρησκευτική παράδοση και

(γ) να γίνεται σε αρχαίζουσα γλώσσα

Ο **Ρήγας Βελεστινλής (Φεραίος)** (1757-1798) προτείνει - στη «Νέα Πολιτική Διοίκηση», έργο έντονα επηρεασμένο από τις ριζοσπαστικές ιδέες των Γάλλων Ιακωβίνων- τη δημιουργία μιας **Ελληνικής Δημοκρατίας** που θα απλωνόταν σε όλη τη Βαλκανική, αντικαθιστώντας την Οθωμανική αυτοκρατορία και εξασφαλίζοντας **ισονομία** και **ισοπολιτεία** στους κατοίκους της. Ο ίδιος δοκίμασε να εφαρμόσει τα σχέδιά του αλλά προδόθηκε και πλήρωσε με τη ζωή του το όραμά του.

24. Ποιες απόψεις του Διαφωτισμού αναγνωρίζεις στα άρθρα 2, 3, της «Νέας Πολιτικής Διοίκησης» του Ρήγα;

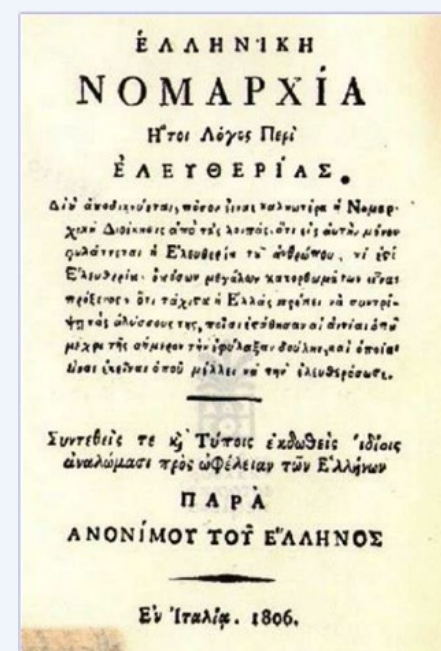
2. Τα φυσικά δίκαια είναι: πρώτον το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας ανώτερος από τον άλλον· δεύτερον να είμεθα ελεύθεροι και όχι ο ένας σκλάβος του αλλουνού· τρίτον να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας και κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν του· και τέταρτον, το κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορή να μας τα εγγίξη αλλ' να είναι εδικά μας και των κληρονόμων μας.

3. Όλοι οι άνθρωποι Χριστιανοί και Τούρκοι, είναι ίσοι. [...]

Ο **Αδαμάντιος Κοραής** (1748-1833) πάλι, υποστηρικτής επίσης των φιλελεύθερων ιδεών της γαλλικής επανάστασης, θεωρεί ότι οι Έλληνες, πρέπει να μορφωθούν για να κερδίσουν την ελευθερία τους. Αν και διαφωνεί με τον εξαρχαϊσμό της γλώσσας, δεν δέχεται αυτούσια τη δημοτική, από την οποία, όπως πιστεύει, πρέπει να αφαιρεθούν κάποιες λαϊκές και ξένες λέξεις.

Το 1806, ο **Ανώνυμος συγγραφέας** του έργου **Ελληνική Νομαρχία**, εμπνεόμενος από το όραμα του Ρήγα, υποστηρίζει με πάθος ότι οι Έλληνες πρέπει να αγωνιστούν μόνοι τους για την ελευθερία τους

ΕΝΟΤΗΤΑ 7- Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Φιλική Εταιρεία
- Παραδουνάβιες ηγεμονίες
- Γενικός Επίτροπος της Αρχής
- Ιερός Λόχος

Τι νομίζεις ότι σημαίνουν τα σύμβολα στην εικόνα;

Το **1814** οι Νικόλαος **Σκουφάς**, Αθανάσιος **Τσακάλωφ**, Εμμανουήλ **Ξάνθος** και Παμαγιώτης **Αναγνωστόπουλος** ιδρύουν στην **Οδησό** της Ρωσίας τη **Φιλική Εταιρεία**, που θα προετοιμάσει τον **ένοπλο αγώνα των Ελλήνων** εναντίον των Οθωμανών.

Για να επιτευχθεί αυτός ο δύσκολος στόχος, οι Φιλικοί πρέπει κρυφά να **συσπειρώσουν τον διάσπαρτο ελληνισμό** και να κινητοποιήσουν ανθρώπους με διαφορετικά οικονομικά-κοινωνικά συμφέροντα και επιδιώξεις.

Έτσι, υιοθετούν το **οργανωτικό μοντέλο άλλων μυστικών ευρωπαϊκών εταιρειών (καρμπονάροι)** και υποβάλλουν σε δοκιμασία τα υποψήφια μέλη προτού να τα εντάξουν στην οργάνωση.

Για τους **παραβάτες** η προβλεπόμενη τιμωρία είναι ο **θάνατος**, ενώ όλοι χρησιμοποιούν ψευδώνυμα και επικοινωνούν με κρυπτογραφικό αλφάβητο.

Προσπάθησε να φανταστείς τον εαυτό σου σαν έναν Έλληνα μικρέμπορο που ζει χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τον ελλαδικό χώρο.

Για ποιους λόγους θα εμπλεκόσουν σε μια μυστική εταιρεία όπως ήταν η Φιλική;

Κρυπτογραφικό αλφάβητο της Φιλικής Εταιρείας																					
α	β	γ	δ	ε	ζ	θ	ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π	ρ	σ	τ	φ	χ	ψ	ω
η	ξ	υ	ψ	ω	1	2	3	4	5	6	7	4α	8	9	ο	α	β	γ	δ	9α	ε

Τι θα είχες να κερδίσεις ή να χάσεις από τη συμμετοχή σου στη μυστική αυτή Εταιρεία;

Μυστικές συνθηματικές λέξεις:

αγκάθι = εχθρός

άνθος = φίλος

δένδρα = τουφέκια

ελέφας = το μεγάλο καράβι

καμήλα = εμπορικό πλοίο

κοπάδι = στόλος

Κύκλωψ = κατάσκοπος

τραγουδιστής = κανόνι

σύννεφα = τα μέλη της Εταιρείας

ΤΑ ΜΕΛΗ

Έως το 1817-1818 η Φιλική Εταιρεία απευθύνεται σε πλούσιους Έλληνες εμπόρους, χωρίς να βρίσκει όμως ιδιαίτερη ανταπόκριση. Αργότερα, αρχίζει να απευθύνεται σε **μικρεμπόρους** και **διανοούμενους** αλλά και στις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες του ελληνισμού, εκτός βέβαια από τις γυναίκες που γίνονται δεκτές μόνο κατ' εξαίρεση.

Μπορείτε να δώσετε την κοινωνική ταυτότητα στην οποία ανήκουν οι φιγούρες που δίνουν τον «Όρκο των Φιλικών» στον πίνακα του Νίκου Εγγονόπουλου;

Ποια προβλήματα - κατά τη γνώμη σου—είχε να αντιμετωπίσει η Εταιρεία;

Αλέξανδρος Υψηλάντης, με το σήμα του Ιερού Λόχου

Έλληνας πρίγκιπας, στρατιωτικός, λόγιος και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας, φλογερός οραματιστής της απελευθέρωσης. Γόνος εύπορης και ισχυρής Φαναριώτικης οικογένειας, γιος του Κωνσταντίνου, Ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας. Κατατάσσεται στο σώμα των εφίππων σωματοφυλάκων

Η ΑΡΧΗΓΙΑ

Η ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας, η λεγόμενη **Αόρατη Αρχή**, παραμένει μυστική και αφήνεται σκόπιμα να εννοηθεί ότι την αποτελούν ισχυρά πρόσωπα. Καθώς ο καιρός περνά, οι ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας αποφασίζουν να αναθέσουν την ηγεσία σε έναν γνωστό Έλληνα. Αρχικά, απευθύνονται στον **Ιωάννη Καποδίστρια**, τότε υπουργό Εξωτερικών της Ρωσίας, αλλά εκείνος αρνείται. Τελικά, η ηγεσία ανατίθεται στον **Αλέξανδρο Υψηλάντη**, ανώτερο αξιωματικό του ρωσικού στρατού, που ανακηρύσσεται **Γενικός Επίτροπος της Αρχής**.

Το «Σχέδιον Γενικόν»

Η επανάσταση αποφασίζεται να ξεκινήσει από τις παραδουνάβιες ηγεμονίες (τη σημερινή Ρουμανία), επειδή εκεί δεν υπάρχει οθωμανικός στρατός αλλά και επειδή λίγο βορειότερα βρίσκεται ο **ρωσικός στρατός**, ο οποίος - σύμφωνα με τις προσδοκίες των επαναστατών - θα βοηθήσει. Συγχρόνως, προσεγγίζονται διάφοροι **βαλκάνιοι ηγέτες**, για να εξασφαλιστεί η συμμετοχή τους στην επανάσταση.

Φαντάσου ότι είσαι ο Αλ. Υψηλάντης και θέλεις να πείσεις τον στρατό σου ότι, παρά τις δυσκολίες, οι προσπάθειά θα ευοδωθεί. Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιήσεις;

ΦΗΜΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ξεκινά από το ρωσικό έδαφος, περνά τον ποταμό Προύθο, μπαίνει στις Ηγεμονίες και κηρύσσει την επανάσταση στο **Ιάσιο της Βλαχίας**. Κυκλοφορεί μάλιστα και προκηρύξεις, στις οποίες αφήνει να εννοηθεί ότι πίσω από την επανάσταση βρίσκεται η **Ρωσία**, ενώ παράλληλα, συγκροτεί το στράτευμά του.

Όμως,

- οι πλούσιοι Έλληνες των Ηγεμονιών δεν ανταποκρίνονται υλικά,
- η στρατολόγηση δεν προχωρά,
- ο τσάρος αποκηρύσσει την επανάσταση και επιτρέπει την είσοδο του τουρκικού στρατού στις Ηγεμονίες ενώ
- ο πατριάρχης **Γρηγόριος Ε΄** αφορίζει όσους συμμετέχουν στο κίνημα.

Πώς εξηγεί τη στάση του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄ ο Αλ. Υψηλάντης στην επιστολή του προς τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και τους Σουλιώτες (19 Ιανουαρίου 1821);

"Ο μεν Πατριάρχης βιαζόμενος παρά τας Πόρτας (σσ. Τουρκική Αυλή) σας στέλλει αφοριστικά και εξάρχους παρακινώντας σας να ενωθήτε με την Πόρτα, εσείς όμως να τα θεωρείται ταύτα ως άκυρα, καθότι γίνονται με βία και δυναστείαν και άνευ θελήσεως του Πατριάρχου".

Παρά τις δυσκολίες, ο Υψηλάντης συνεχίζει τον αγώνα. Η κρίσιμη μάχη δίνεται στο **Δραγατσάνι** (7 Ιουνίου 1821), όπου και διακρίνεται ιδιαίτερα ο **Ιερός Λόχος**, μια μονάδα που έχει συγκροτηθεί από εθελοντές σπουδαστές. Η ήττα, ωστόσο, δεν αποφεύγεται.

Ο **Υψηλάντης** περνά στην Αυστρία όπου οι αρχές τον συλλαμβάνουν, ενώ ο τραγικός επίλογος γράφεται λίγους μήνες αργότερα, όταν ένα τελευταίο απομονωμένο τμήμα αγωνιστών—με επικεφαλής τους οπλαρχηγούς **Γιωργάκη Ολύμπιο** και **Ιωάννη Φαρμάκη**- εγκλωβίζεται στη **Μονή Σέκκου**, στη Μολδαβία. Τότε, ο Ολύμπιος αποφασίζει να ανατιναχθεί μαζί με τους συμπολεμιστές του, ενώ ο Φαρμάκης, μετά από σκληρή αντίσταση δύο εβδομάδων, αιχμαλωτίζεται και αποκεφαλίζεται.

Τι μπορεί να συμβολίζει η σημαία του Ιερού Λόχου
(οι 3 γραμμές- τα χρώματα-τα σύμβολα);

Γιατί το επίλεκτο σώμα του Αλ. Υψηλάντη ονομάστηκε Ιερός Λόχος;

Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ime.gr/fhw/> πότε άλλοτε στην ιστορία εμφανίζεται στρατιωτικό σώμα με το ίδιο όνομα.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ 8 – 9 – 10 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ευγένιος Ντελακρουά, Γάλλος ζωγράφος που απεικόνισε την Ελληνική Επανάσταση μέσα από μία σειρά από συγκλονιστικούς πίνακες

Α. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- Μεγάλες Δυνάμεις
- Φιλελληνισμός
- Γ΄ Εθνοσυνέλευση
- Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος
- Συνθήκη του Λονδίνου
- Συνθήκη της Αδριανούπολης
- Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας

Τι γνωρίζεις για την εικόνα;

Θεόδωρος **Βρυζάκης**, *Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογεί τη σημαία της επανάστασης.*

Από το **1820** έχουν ήδη ξεσπάσει εξεγέρσεις σε διάφορα σημεία ελλαδικού χώρου. Γρήγορα όμως η επανάσταση εδραιώνεται στην **Πελοπόννησο**, τη **Στερεά Ελλάδα** και σε ορισμένα νησιά του **Αιγαίου**. Εκεί οι προϋποθέσεις για την επιτυχία της είναι καλύτερες, επειδή:

ο **ελληνικός πληθυσμός** είναι πυκνότερος, η παρουσία **οθωμανικού στρατού** δεν είναι τόσο ισχυρή, αρκετοί **Φιλικοί** έχουν προετοιμάσει τον ξεσηκωμό, υπάρχουν **ένοπλα σώματα** Ελλήνων και ελληνικά **εμπορικά σκάφη** εφοδιασμένα με κανόνια, πολλοί από τους κατοίκους διαθέτουν σημαντική **πολεμική εμπειρία** τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα και τα ορεινά εδάφη (κυρίως της Πελοποννήσου και της Στερεάς) διευκολύνουν τον **κλεφτοπόλεμο**.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Γρηγόριος Δικαίος ή Παπαφλέσσας

**Λασκαρίνα
Μπουμπουλίνα**

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Μάρκος Μπότσαρης

Προσπάθησε να φανταστείς τον εαυτό σου ως ένα 15χρονο αγόρι που θέλει να πολεμήσει για την απελευθέρωση του τόπου του από τους Τούρκους.

Ποιον οπλαρχηγό θα ακολουθούσες και γιατί;

Ο Γρηγόριος Δικαίος Παπαφλέσσας (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)

Α' ΦΑΣΗ 1821-1824

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Οι επαναστάτες κατορθώνουν να καταλάβουν πόλεις της Πελοποννήσου.

Σταθμό αποτελεί η άλωση της Τριπολιτσάς από τον **Θ. Κολοκοτρώνη**. Όταν οι Τούρκοι καταλαμβάνουν τη Χίο και κατασφάζουν τον ελληνικό πληθυσμό της, ο **Κων/νος Κανάρης** ανατινάζει την τουρκική ναυαρχίδα στο λιμάνι του νησιού. Συγχρόνως, ελληνικές δυνάμεις, υπό την ηγεσία του **Κολοκοτρώνη**, διαλύουν στα **Δερβενάκια της Αργολίδας** τη στρατιά του Δράμαλη.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Α' Εθνοσυνέλευση, η οποία πραγματοποιείται κοντά στην **Επίδαυρο** (1821-1822) και ψηφίζει το **Σύνταγμα της Επιδαύρου**, ένα κείμενο έντονα επηρεασμένο από τα συντάγματα της Γαλλικής Επανάστασης.

Το 1823 γίνεται στο **Άστρος** της Κυνουρίας η **Β' Εθνοσυνέλευση**, όπου εγκρίνεται μια νέα, ελαφρώς τροποποιημένη, εκδοχή του **Συντάγματος της Επιδαύρου**.

Το **1823** όμως, η **Αγγλία** αναθεωρεί την πολιτική της και αναγνωρίζει τους Έλληνες ως **εμπόλεμη δύναμη**.

Το **1824** η **Ρωσία** γνωστοποιεί το **«Σχέδιο των Τριών Τμημάτων»**, το οποίο απορρίπτεται τόσο από τον σουλτάνο όσο και από τους Έλληνες.

Α' Εθνοσυνέλευση (1821—1822)

Με το **Σύνταγμα της Επιδαύρου**

1. ανακηρύσσεται η **ελληνική ανεξαρτησία**,
2. θεσπίζεται το πολίτευμα της **αβασίλευτης δημοκρατίας** και
3. διευκρινίζεται ότι η επανάσταση είναι **εθνική** και όχι κοινωνικοανατρεπτική.
4. Ορίζεται τέλος, και η κεντρική διοίκηση που την αποτελούν δύο σώματα με ετήσια θητεία: το 5μελές **Εκτελεστικό** (κυβέρνηση), με πρόεδρο τον Αλ. Μαυροκορδάτο, και το 70μελές **Βουλευτικό**, με πρόεδρο τον Δ. Υψηλάντη.

Ludwig Michael von Schwanthaler. *Η Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο. Τοιχογραφίες του Μεγάρου της Βουλής.*

Β΄ Εθνοσυνέλευση

Το **1823** γίνεται στο **Άστρος** της Κυνουρίας η **Β΄ Εθνοσυνέλευση**, στην οποία εγκρίνεται μια νέα, ελαφρώς τροποποιημένη, εκδοχή του **Συντάγματος της Επιδαύρου** και καταργούνται όλοι οι τοπικοί οργανισμοί όπως και το **αξίωμα** του αρχιστράτηγου, που φέρει έως τότε ο Κολοκοτρώνης.

Πρόεδρος του **Εκτελεστικού Σώματος** ορίζεται ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης και του **Βουλευτικού Σώματος** ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος.

Η σφραγίδα της Εθνοσυνέλευσης του Άστρους

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Προκειμένου να εδραιωθεί η Επανάσταση, χρειάζεται να υπάρχει **πολιτική οργάνωση** των περιοχών που απελευθερώνονται και σωστή διαχείριση των «**εθνικών γαιών**», δηλαδή των ακίνητων οθωμανικών περιουσιών που έχουν περάσει στον έλεγχο των Ελλήνων.

Αυτό το έργο το αναλαμβάνουν οι **τοπικοί οργανισμοί**, ένα είδος τοπικών κυβερνήσεων που οι αποτελούνται από Προεστούς, Φαναριώτες, Ιεράρχες και πολύ μικρό ποσοστό εκπροσώπων των κατώτερων τάξεων.

Η σημαία της Πελοποννησιακής Γερουσίας

Η συγκρότηση των **τοπικών οργανισμών** όμως, φέρνει στην επιφάνεια **διαμάχες**, οι οποίες **κλιμακώνονται** όταν φθάνει στην Πελοπόννησο ο Δημήτριος Υψηλάντης για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα και αρκετοί οπλαρχηγοί και Φιλικοί συσπειρώνονται γύρω του.

Τελικά, η επιτακτική ανάγκη ενιαίας διεύθυνσης του Αγώνα οδηγεί στην κατάργηση των τοπικών οργανισμών και στην προκήρυξη **εκλογών** για την ανάδειξη παραστατών (εκπροσώπων) που θα συμμετάσχουν στην **Α' Εθνοσυνέλευση**.

Οι επαναστατημένοι Έλληνες από την πρώτη στιγμή προσπαθούν να εξασφαλίσουν τη συμπαράσταση των **Ευρωπαϊών ηγετών** και λαών.

Στις πρώτες προκηρύξεις του Αγώνα τονίζεται ότι η ελληνική επανάσταση δεν έχει στόχο την κοινωνική ανατροπή αλλά ότι είναι ένας **εθνικός αγώνας** με αποκλειστική επιδίωξη την ελευθερία. Η διεθνής συγκυρία ωστόσο, είναι δυσμενής. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις (Αγγλία, Ρωσία, Αυστρία, Πρωσία) μόλις έχουν νικήσει τον Ναπολέοντα και προσπαθούν να διαμορφώσουν ισορροπίες που δεν επιτρέπουν την έκρηξη πολέμων μεγάλης κλίμακας στο μέλλον (Συνέδριο Βιέννης-Ιερή Συμμαχία- 1815).

Το **1823** όμως, η **Αγγλία** αναθεωρεί την πολιτική της και αναγνωρίζει τους Έλληνες ως εμπόλεμη δύναμη.

Το **1824** πάλι, η **Ρωσία** γνωστοποιεί το **«σχέδιο των τριών τμημάτων»**, το οποίο απορρίπτεται τόσο από τον σουλτάνο όσο και από τους Έλληνες.

Παράλληλα, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική αναπτύσσεται **το κίνημα του φιλελληνισμού**, το οποίο ευνοείται

- από τον θαυμασμό των Ευρωπαίων για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό,
- τον αποτροπιασμό τους για τις βιαιότητες των Τούρκων
- αλλά και από τη συγκίνηση που έχουν προκαλέσει οι ελληνικές πολεμικές επιτυχίες

Ο ΕΜΦΥΛΙΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

-Οι **αντιθέσεις** ανάμεσα σε όσους προεπαναστατικά διέθεταν εξουσία και τώρα επιδιώκουν να τη διατηρήσουν (πρόκριτοι, ιεράρχες, Φαναριώτες) και σ' εκείνους που έχουν στο μεταξύ αναδειχθεί στα πεδία των μαχών και θεωρούν αυτονόητο έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στα κοινά (οπληρχηγοί, Φιλικοί),

- οι **τοπικιστικοί** ανταγωνισμοί, οι διαφωνίες για τη **διαχείριση του δανείου** που είχε συναφθεί με την Αγγλία και

- οι προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες γεννούν την **εμφύλια διαμάχη**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Προσπάθησε να συνδυάσεις τους στίχους του Δ. Σολωμού από τον «Ύμνον εις την Ελευθερίαν» με τα όσα συνέβησαν στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 1823-1825.

*Η Διχόνοια που βαστάει
ένα σκήπτρο η δολερή
καθενός χαμογελάει,
«πάρ' το», λέγοντας, «και συ».
Κει το σκήπτρο που σας δείχνει,
έχει αλήθεια ωραία θωριά
μην το πιάστε, γιατί ρίχνει
εισέ δάκρυα θλιβερά.*

Β' ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ 1824—1826

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Στις αρχές του 1825 ο Ιμπραήμ αποβιβάζεται στην Πελοπόννησο με έναν καλά οργανωμένο τακτικό στρατό. Ανακαταλαμβάνει μεγάλο τμήμα της Πελοποννήσου. Η προσπάθεια του Παπαφλέσσα να τον σταματήσει στο Μανιάκι δεν έχει αποτέλεσμα.

Παράλληλα, ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος υπό τον Ιμπραήμ Πασά αρχίζει την **πολιορκία του Μεσολογγίου**.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η αγγλική επιρροή στα ελληνικά πράγματα, καθώς η **κυβέρνηση Κουντουριώτη** προωθεί τη σύναψη δύο δανείων με αγγλικές τράπεζες και οι αγγλόφιλοι καταφέρνουν να πείσουν αρκετούς Έλληνες ηγέτες να υπογράψουν ένα έγγραφο με το οποίο ζητούν από την Αγγλία να αναλάβει την προστασία των Ελλήνων (**πράξη προστασίας ή ψήφισμα υποτέλειας**).

◀ **Ο Γεώργιος Κουντουριώτης**
(1782-1858) ανήκε στην πιο πλούσια και ισχυρή ναυτική και εμπορική οικογένεια της Ύδρας. Πολιτικά εκπροσωπούσε τους νησιώτες και υποστήριζε τους φιλελεύθερους της Επανάστασης. Στους εμφύλιους πολέμους (1824-1826) ήταν πρόεδρος του Εκτελεστικού που φυλάκισε το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και άλλους ηγέτες της Επανάστασης.

Γ' ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ 1826—1829

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Μόνο στη **Στερεά Ελλάδα** πραγματοποιούνται ακόμη επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, το 1827, Μεσολογγίου συγκαλείται και η **Γ' Εθνοσυνέ-** όταν σκοτώνεται ο **Καραϊσκάκης** στην Αθήνα, **λευση στην Επίδαυρο**, η οποία όμως διαλύε- ενισχύεται η αίσθηση ότι η επανάσταση σβή- νει. ται μόλις γίνεται γνωστή η πτώση του Μεσο- λογγίου. Ανασυγκροτείται αργότερα, στην

Η άρνηση του σουλτάνου να αποδεχτεί τη **Συνθήκη του Λονδίνου** προκαλεί την ένοπλη επέμβαση των Δυνάμεων στη **ναυμαχία του Ναυαρίνου**, όπου οι στόλοι τους συντρίβουν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

Η τελευταία μάχη της Ελληνικής Επανάστασης δίνεται στο Πέτα της Βοιωτίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Τροιζήνα, και εκλέγει **Κυβερνήτη της Ελλάδος τον Ιωάννη Καποδίστρια** με θητεία επτά ετών

Εκεί ψηφίζεται και το **Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος**, το οποίο βασίζεται στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών, διαπνέεται από φιλελεύθερες ιδέες και είναι το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής του

Η συνθήκη του Λονδίνου (1827) ανάμεσα στην Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία προβλέπει την ίδρυση αυτόνομου ελληνικού κράτους

Η συνθήκη της Αδριανούπολης (1829) επιβάλλει όλες τις μέχρι τότε αποφάσεις των Δυνάμεων σχετικά με το ελληνικό ζήτημα.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η Αγγλία και η Γαλλία προτείνουν τη δημιουργία ενός **ανεξάρτητου ελληνικού** κράτους. Έτσι, το **1830**, υπογράφουν το **πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας**, την πρώτη επίσημη διεθνή διπλωματική πράξη που αναγνωρίζει την Ελλάδα ως κράτος κυρίαρχο και ανεξάρτητο. Το ελληνικό κράτος συμφωνείται ότι θα εκτείνεται νότια της συνοριακής γραμμής που ορίζεται από τους ποταμούς **Αχελώο** και **Σπερχειό**, ενώ επιλέγεται ο πρίγκιπας **Λεοπόλδος του Σαξ Κόμπουργκ** ως ηγεμόνας της Ελλάδας, ο οποίος όμως δεν αποδέχεται την εκλογή του.

